

butlletí de l'arxiu històric

Nova època

Número 10 Octubre 2005

El desembre de 1945 es constituí a Barcelona el Moviment Socialista de Catalunya a l'interior. Pocs mesos abans, el mes de gener, s'havia constituït a l'exterior, concretament a Tolosa de Llenguadoc. Enguany se celebra el seixantè aniversari d'aquell fet històric. Reproduïm a la imatge del costat l'acta de constitució a l'interior, i a la foto superior la portada de l'*Endavant* on es publicà.

**Sala d'actes
Arxiu**

Hemeroteca

Biblioteca

**Servei de
consulta**

**Consultes per
telèfon, correu
ordinari i
electrònic**

**Servei de
reprografia**

**Horari
d'atenció al públic:**
Dilluns i dimarts de
16.15 a 19 h.
Dimecres i dijous
de 10 a 13 h.
El mes d'agost està
tancat per vacances.

ACTA DE CONSTITUCIÓ DEL MOVIMENT SOCIALISTA DE CATALUNYA A L'INTERIOR

Amb el nom de *Moviment Socialista de Catalunya* es constitueix un organisme, ampli d'estructura i de disciplina, que té per missió el reagrupament de les forces obreres, pageses, intel·lectuals, tècniques, que acceptin i tinguin fe en el Socialisme com a forma d'organització econòmica, política i moral de la societat.

Adopta el lema de **FEDERACIÓ, DEMOCRACIA, SOCIALISME**, sistemes que representen avui respectivament les millor expressió de l'exercici dels principis de llibertat en les formes de convivència entre els homes i entre els pobles, en l'aplicació dels drets d'autodeterminació de l'individu i en l'organització més justa i humana de les relacions polítiques i econòmiques entre els homes.

El *Moviment Socialista de Catalunya* considera que és missió seva:

- 1) Dirigir l'acció de tot el socialisme català.
- 2) Educar les masses obreres i populars, intel·lectuals i manuals a la idea del Socialisme.
- 3) Defensar i enrobustir la personalitat de Catalunya en tots els seus aspectes, considerant que és un deure i un sentiment dels treballadors de Catalunya d'interpretar el desig i la voluntat de tot un poble a través del principi clàssic del Socialisme: Reconeixement del dret dels pobles a disposar d'ells mateixos.
- 4) Portar la iniciativa d'estructurar a to amb les formes que demana la lluita en l'actual etapa històrica totes les expressions de l'activitat en el camp obrer, polític, sindical, cooperatiu, tècnic i cultural dels treballadors de Catalunya. Cercar, així mateix, les formes d'una cooperació superior i general de tots aquests sectors del món treballador.
- 5) Establir relacions amb el socialisme peninsular per donar-li, orgànicament, la unitat de pensament i d'acció indispensable, unitat que faci de les organitzacions socialistes la força motriu i l'espina dorsal de tot el procés polític ibèric; ho i conservant cadascuna l'estructura autònoma que els permeti interpretar fidelment les característiques del país on es desenvolupen. Les relacions internacionals del *Moviment Socialista de Catalunya* seran elaborades conjuntament amb l'organisme socialista peninsular.

- 6) Fer tots els esforços possibles per tal d'aconseguir la unitat sindical, condició indispensable per a fer eficaç la lluita que ha de portar els treballadors a la victòria sobre el capitalisme.
- 7) Propugnar una estructuració federativa dels pobles ibèrics en el quadre d'una III República que vertebrí el país d'una forma eficient i estable.
- 8) Lligarà la seva acció a la que paral·lelament porten a cap els companys residents a l'exterior en el mateix sentit de reagrupar totes les voluntats socialistes, aportant així tots junts el màxim d'energies a l'obra d'alliberament.
- 9) Es voluntat de tots que aquest *Moviment Socialista de Catalunya* arribi en un futur a poder-se concretar en un partit. Concreció que, sota el principi del ple exercici de la democràcia interna, pressuposarà formes orgàniques i de disciplina més sòlides per a la lluita que caldrà desenvolupar.
- 10) Les adhesions al *Moviment Socialista de Catalunya* poden ésser col·lectives i individuals. La reunió en un sol cos orgànic d'aquestes dues formes d'aportació podrà tenir lloc, d'una manera democràtica, després d'un ampli període de discussió i quan les circumstàncies ho possibilitin, després d'una completa competència entre les forces de l'interior i de l'exterior.
- 11) S'obre des d'ara un període de discussió, oral i escrita, la qual discussió endegarà el procés de clarificació i d'identificació que permetrà l'establiment democràtic del pensament polític i tàctic general. Aquesta discussió es regirà per les normes següents: A) Que tota opinió sigui exposada amb caràcter individual. B) Que no es facin treballs de propaganda ni de captació per part de cap sector polític. C) Que sigui acceptada la necessitat de la constitució del *Moviment Socialista de Catalunya*. D) Que s'eviti qualsevol immoderació en les expressions i tot insult a qualsevol tendència del moviment obrer. E) El Secretariat establirà tota altra regla que estimi necessària per a la bona marxa de la discussió.

Barcelona, 8 desembre 1945.

CONSELL DE L'INTERIOR

Cent anys de socialisme a Reus

El setembre de 1905 es constituí formalment l'Agrupació Socialista de Reus, gràcies en especial a l'impuls d'Antoni Fabra i Ribas, i de Josep Recasens i Mercadé, dos dels protagonistes que intervingueren en els principals episodis de conflictivitat social i veritables animadors de la fundació i consolidació del socialisme a la nostra ciutat.

La celebració d'aquesta efemèride no podia passar desapercibuda per a la Fundació Josep Recasens, especialment per la satisfacció i l'orgull que ens produeix la celebració del centenari d'una lluita que va iniciar-se amb l'acció reivindicativa de Recasens i tots aquells que l'acompanyaren en la creació d'una agrupació al servei d'uns ideals que has sabut traspasar a generacions properes la continuació d'un projecte avui consolidat.

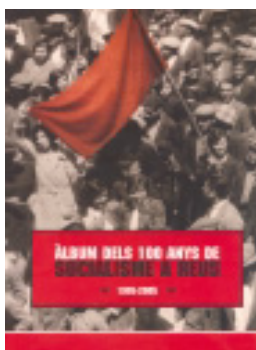
L'exposició *100 ANYS DE SOCIALISME A REUS (1905-2005)* va sorgir amb la intenció d'aprofundir en la història de la ciutat a través de la visió d'una formació política de caràcter democràtic, catalanista i de progrés que al llarg de cent anys ha hagut de recórrer un camí ple de sacrificis, lluites, persecucions i repressions que han servit per consolidar els principals avenços socials d'aquest segle: la democràcia i l'assoliment de les llibertats públiques i dels drets individuals i col·lectius.

L'exposició que aquí presentem ha estat concebuda com un recorregut per la història del socialisme i l'obrerisme a Reus, recollint el testimoni i les experiències d'aquells que varen viure situacions extremes durant el segle XIX i XX en la seva lluita per la implantació de les primeres arrels del socialisme local, i passant per aquells personatges que van fer la seva aportació en el camp de la política durant el temps de guerra, de resistència contra el franquisme i de transició democràtica, fins a l'actualitat.

Hem tingut accés a material inèdit que us presentem en aquest recorregut per la història del Reus contemporani a partir del fil

conductor del cent anys de socialisme a la nostra ciutat, que alhora ha servit per rescatar la memòria dels nostres orígens i exposar les arrels del nostre present. La mostra es planteja amb un valor afegit: conèixer les etapes del socialisme democràtic organitzat a Reus durant el darrer segle a través de diferents moments històrics.

Montserrat Duch

Curs d'història del socialisme

Dins dels actes commemoratius del centenari de l'Agrupació Socialista de Reus, la Fundació Josep Recasens juntament amb la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Rovira i Virgili van organitzar unes jornades acadèmiques amb el títol de Curs d'Història del Socialisme.

Estructurat en tres sessions, el curs va comptar amb la participació com a ponents de professors universitaris, historiadors i polítics que van reflexionar al voltant de la trajectòria del socialisme a Catalunya, Espanya i Europa. Sota la direcció acadèmica de Pere Anguera, José Luis Martín Ramos i Montserrat Duch, el curs reprèn la tradició de mantenir viu el debat sobre el pensament i la pràctica socialista. L'èxit de públic assistent posa de manifest una vegada més interès d'uns plantejaments de plena actualitat.

**AGRUPACIÓN SOCIALISTA
DE
- REUS -**

Edició del llibre *Antoni Fabra Ribas de Pere Anguera*

Ha estat editat el segon volum de la Col·lecció Cooperativistes Catalans de la Fundació Roca i Galès i Cossetània edicions. Aquest número ha estat dedicat a la figura de l'historic socialista reusenc Antoni Fabra i Ribas. El treball és fruit de la recerca feta per Pere Anguera, catedràtic d'història contemporània de la Universitat Rovira i Virgili.

El llibre està estructurat en quatre parts: els anys de formació, la Setmana Tràgica i la Gran Guerra, el funcionari internacional i la república, l'exili i el retorn. Es complementa amb una bibliografia i un annex documental on es reproduïx una significativa obra de Fabra i Ribas que porta per títol *La cooperación al día. Hechos e ideas*, i que edità la Federación de Cooperativas de España l'any 1935.

El POUM i el PSC

L'extraordinària rellevància del POUM en la història del Partit dels Socialistes de Catalunya té una explicació primera en el fet que dos dels tres partits que van participar en el procés d'unificació socialista —el PSC (Congrés) i el PSC (Reagrupament)— tenien el seu origen en el Moviment Socialista de Catalunya. L'organització que amb l'objectiu de reagrupar el socialisme català havien impulsat a partir de 1945 el grup de militants poumistes encapçalat per Josep Rovira i Josep Coll.

El POUM, que al seu torn havia agrupat el 1935 —ara fa 70 anys— els socialistes revolucionaris i catalanistes del Bloc Obrer i Camperol de Joaquim Maurín i el petit grup de comunistes dissidents de la Izquierda Comunista d'Andreu Nin, havia passat en poc més de cinc anys per una de les proves més dures del dramàtic segle XX europeu, i estava encara immers en la lluita contra el feixisme. Amb la revolució de juliol del 36, va venir la guerra civil, els combats al front, els enfrontaments de maig del 1937 a la reraguarda amb el comunistes oficials, la persecució estalinista que es va desfermar i va conduir a l'assassinat d'Andreu Nin, i a l'empresonament de la seva direcció, i, a partir del 39 es veia abocat a la reorganització per a la resistència al feixisme tant a l'exterior, on s'incorporà a les fileres de la resistència europea, com a l'interior on reconstruí les bases de partit, de la UGT i dels organismes de coordinació de l'oposició al règim. Derrotats per la dictadura franquista a Espanya, i perseguits internacionalment pels agents estalinistes, els militants poumistes van continuar el seu combat contra el feixisme internacional fent patent una claredat d'idees, una fermesa de conviccions i una tremp personal a prova de desengany. Tanmateix, el 1945, i amb totes les dificultats que l'exili i la clandestinitat plantejaven a l'acció política, el POUM es va dividir entre aquells que eren partidaris de dissoldre el partit dins un gran moviment que reorganitzes a tots els socialistes, orfes d'organització, en el Moviment Socialista de Catalunya, tan si venien de les fileres del POUM, com si ho feien de la desensicant experiència d'unificació entre socialistes i comunistes sota la direcció estalinista, i aquells que van considerar necessari preservar les sigles del partit al costat de qualsevol esforç de reagrupament de forces.

Aquesta bifurcació es va mantenir al llarg de tota la dictadura, fins que el novembre de 1976, la major part dels membres dels dos sectors, es van retrobar novament en una mateixa organització. D'una banda, el gruix dels que s'havien incorporat al MSC i més tard a Convergència Socialista de Catalunya, i de l'altra, la major part del grup que havia conservat les sigles del POUM, van participar plegats en el congrés constituent del PSC (Congrés). Aquest retrobament va resultar complet el 1978 amb la constitució del Partit dels Socialistes de Catalunya, al que es va incorporar també el sector del MSC que l'any 1966 havia seguit a Pallach en la formació del PSC (Reagrupament).

Tanmateix, aquesta genealogia exposada fins ací resulta una explicació incompleta i formalista d'allò que ha representat realment pel PSC —i pel conjunt del socialisme català—, al llarg d'aquestes dècades, el grup d'homes i dones procedents del POUM, marcats políticament i personalment per una peripècia excepcional.

Gràcies a George Orwell, les sigles del POUM han esdevingut un mite en el panorama del moviment socialista internacional del segle XX. L'esment d'aquestes quatre lletres suggereix una referència moral, decisiva i necessària, després de l'experiència totalitària soviètica. El que ha estat determinant en la cultura política del PSC de l'aportació dels antics poumistes és allò que ha contribuït a definir-lo: l'ha vinculat, a través de l'experiència viscuda amb la generació de militants socialistes de la dècada dels anys trenta, passats per l'experiència decisiva de la ruptura i l'enfrontament amb el comunisme oficial. I com aquest grup de militants van superar totes les proves que la conjuntura catalana i internacional els van posar al davant sense renunciar a les seves conviccions i ideals emancipadors. La convivència política i humana entre aquells militants poumistes, ha premès d'incorporar als militants antifranquistes de diverses

generacions, i a la joventut que ha crescut amb la democràcia i s'ha format políticament ja plenament en el PSC, l'experiència i l'exemple d'aquells militants irreductibles al desengany.

Es fa difícil no posar noms i cares. Són les presències concretes i constants que ens situen personalment i generacionalment en la llarga cadena del combat per l'emancipació de la persona humana, aquest combat antic, i pacient, que ara sabem que potser no té final, però sí objecte. Caldrà en algun moment construir les biografies completes dels militants forjats a la guerra, resistint els embats de la policia política estalinista, o en la lluita antifranquista, i reconstruint les organitzacions obreres.

Presències sovint discretes —en alguns casos exuberants—, sempre rigoroses, amistoses i humanes, ens han ensenyat en el transcurs d'aquests anys, sortosament tan poc heroics, que més enllà de les idees, més enllà dels errors i encerts, dels èxits i fracassos, més enllà de les posicions polítiques, el corrent immens que empeny l'emancipació de l'home neix de les conviccions, i s'expressa en les actituds personals que menen a l'acció política. A força de superar els desenganyos d'una història terrible, ens han mostrat una inesgotable confiança en el gènere humà —gens idealista i molt concreta— que alimenta una generositat immensa.

Joan Fuster

POUM 1935-2005: 70 anys de lluita pel socialisme

El passat 29 de setembre va tenir lloc a la seu del PSC un homenatge als antics militants del POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista) amb motiu del 70è aniversari de la fundació del partit. Disortadament l'acte va acabar de manera tràgica quan, després de la primera intervenció d'Isidre Molas, un vell lluitador, Salvador Clop, qui pronunciava un emotiu discurs emportat per l'emoció del moment, va sentir com el seu cor no ho podia resistir i hi va morir sobtadament.

Feia temps que s'estava preparant amb molta il·lusió aquest homenatge al militants del POUM amb la voluntat de retre el merescut reconeixement a unes persones que van implicar-se en la lluita pel socialisme, la democràcia i la llibertat, i que van haver de patir la repressió i l'exili en carn viva. A l'acte hi estaven convidats vells militants poumistes com Teresa Rebull, Carmel Rosa, Manel Alberich, qui no hi va poder assistir per un important problema de salut, i el propi Salvador Clop.

A les darreries del passat mes de juliol l'Arxiu Històric de la Fundació Rafael Campalans va tenir el privilegi de poder gravar amb Salvador Clop una entrevista per al seu fons de testimonis orals. Va ser una experiència que ens va permetre de tenir accés a la vessant més humana d'un lluitador fidel al seu compromís com si fos el primer dia, quan amb setze anys d'edat va decidir implicar-se amb cos i ànima en la lluita per la justícia social. La seva mort ens ha deixat a tots una mica orfes, però el seu exemple i la seva sòlida militància estaran sempre presents entre tots nosaltres. Gràcies per tot allò que ens has ensenyat Salvador.

Foto: Pepa Alvarez

Reedició d'“*El nostre combat*” de Josep Pallach

Dins la col·lecció “Reflexió” s’ha reeditat aquest text clàssic de Josep Pallach que va aparèixer a París l’any 1954 i que la Fundació Rafael Campalans ja havia publicat en 1988. La plena actualitat del pensament de Josep Pallach fa necessari llegir una de les obres cabdals d’aquest històric polític socialista.

El passat 24 d’octubre el llibre fou presentat a Reus, tot coincidint amb els actes commemoratius del centenari de l’agrupació socialista local, i el 10 de novembre se celebrà a Barcelona, a la seu de la llibreria La Central del Raval, acte en el que hi van intervenir Antoni Siurana, Conseller d’Agricultura, Marcel Gabarró, Amadeu Cuito i Isidre Molas, President de la Fundació Campalans.

“*Josep Comaposada, biografia d'un socialista*” de David Ballester

Acabem d’editar el número cinc de la Col·lecció “Memòria” dedicat a Josep Comaposada, dirigent socialista històric, escrit per l’historiador i professor de la UAB David Ballester.

La trajectòria biogràfica de Josep Comaposada és l’eix vertebrador d’un acurat estudi fet per Ballester que permet al lector aprofundir en el coneixement d’aquest personatge que va tenir un paper cabdal dins del socialisme català de finals del segle XIX i principis del XX. En una època històrica en que el socialisme estava molt poc arrelat a Catalunya, la tasca continuada de Comaposada li donà un impuls decisiu.

L’itinerari de Josep Comaposada dins del PSOE i de la UGT, el seu pas fugaç per la USC, les seves publicacions, i la seva l’activitat periodística són els punts principals d’aquest treball que, val a dir és el primer que s’ha realitzat en profunditat sobre aquest socialista que entre altres mèrits te el de ser un dels fundadors de la Unió General de Treballadors l’any 1888.

El llibre comprèn diferents annexos: la relació de càrrecs que Comaposada ocupà en les organitzacions socialistes i en els seus òrgans de premsa, el catàleg d’obres que va escriure, els llibres i articles que va traduir, les publicacions on va col·laborar i els actes de propaganda en que participà entre 1910 i 1916. L’autor complementa l’obra amb l’exposició de les fonts i de l’extensa bibliografia consultada per a l’elaboració del treball.

Acte de presentació del full suplement *José Ignacio Urenda,* *el rostre humà del socialisme* de J.A. González Casanova

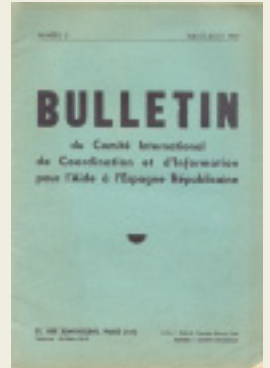
En el nostre darrer butlletí vàrem editar aquest treball dedicat a fer memòria de la figura de qui va ser un destacar polític socialista alhora que una persona entranyable. Amb la voluntat de retre-li un petit homenatge vam celebrar a la seu de la Fundació un acte en el seu record.

L’autor del text José Antonio González Casanova, Daniel Cando i Isidre Molas, van participar en la presentació. Rememoraren la figura d’Urenda, la seva trajectòria política i l’important paper que va tenir durant la clandestinitat com un dels principals dirigents del Front Obrer de Catalunya (FOC).

El seu tarannà afectuós i cordial va fer que deixés una gran empremta en el record dels seus companys i amics, tal com va quedar demostrat pel nombre de persones que es van voler sumar a la iniciativa.

Els fons

Joan Nicolau

Nascut a Torrelles de Llobregat a principis del segle XX Joan Nicolau es va implicar des de molt jove en la lluita per l’emancipació de Catalunya. Va participar junt amb Francesc Macià en el Complot de Prats de Molló l’any 1926, fet que el portà a l’exili a França. Retornat pocs temps després va continuar la seva lluita i durant la guerra civil treballà pel govern de la Generalitat. L’entrada de les tropes de Franco a Barcelona l’empenyaren a l’exili de nou a França i després a Bèlgica d’on ja no en tornà mai. Militant del PSOE i de la UGT a l’exili va mantenir el seu compromís durant tota la seva vida. El seu llegat documental on s’aplega nombrosa documentació personal forma part del nostres fons documentals.

Crèdits

Redacció:
Laura Durendes

Disseny:
Toni Viaplana

Impressió:
a.bis

Dipòsit legal:
B-13474-2001

ISSN:
1578-5718

FUNDACIÓ
RAFAEL CAMPALANS

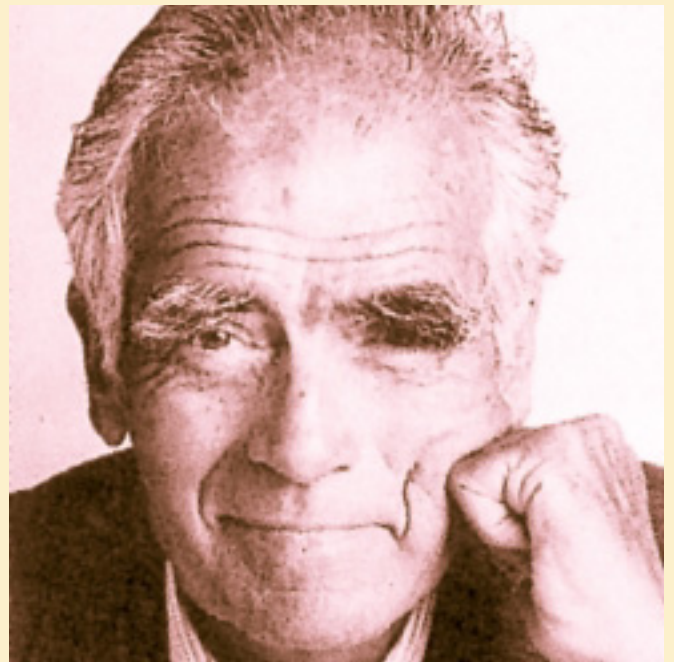
Via Laietana, 38 pral. 1a.
08003 Barcelona
Tel. 93 319 54 12
Fax 93 319 98 44
www.fundaciocampalans.com
arxiu.historic@fundaciocampalans.com

full suplement **10** del butlletí de l'arxiu històric

Octubre 2005

Ramon Fernández Jurado, un militant obrer.

Per Jordi García-Soler

Ramon Fernández Jurado

La nostra historiografia més recent continua tenint un dèficit considerable quant a l'estudi del moviment obrer de Catalunya, a causa de l'escàs nombre de biografies i memòries dels militants obrers catalans. Superada ja l'obligada sequera absoluta imposada pel llarg parèntesi del franquisme, ara sortosament disposem d'alguns treballs sobre alguns dels més importants líders del nostre moviment obrer, però a penes ens queda algun testimoni sobre els militants obrers més anònims, uns lluitadors quasi sempre molt poc i sobretot molt mal coneguts.

Aquest és, sens dubte, el cas de Ramon Fernández Jurado, nascut a Almeria el sis de gener de l'any 1914 i mort setanta anys després a Barcelona, l'any 1984, després de més de mig segle de combat polític i sindical constant. Tot i l'edició de les seves *"Memòries d'un militant obrer (1930-1942)"*, publicades l'any 1987 amb pròlegs de Víctor Alba i Manel Alberich, Ramon Fernández Jurado continua essent un personatge molt poc conegut i estudiat, malgrat el treball *Ramón Fernández Jurado o la epopeya de la immigración*, publicat també l'any 1987 per Jacint Reventós, o la part del llibre *L'aventura del militant*, editat l'any 1994 per Ignacio Iglesias i Víctor Alba, que li està dedicada.

Malgrat el seu naixement a Almeria, Ramon Fernández Jurado va viure la major part de la seva vida a Catalunya, menys els quinze anys d'exili que va haver de viure, primer a França i posteriorment i sobretot a Xile, de 1949 a 1964. Va arribar d'Andalusia a Barcelona amb els seus pares, quan ell només tenia 4 anys, i va integrar-se en la societat catalana molt aviat. Ebenista de professió ja des de molt jove, va militar sindicalment ja a finals de la dictadura del general Primo de Rivera, a partir de l'any 1930. Ho va fer inicialment a la CNT, quan només tenia 15 anys d'edat, però molt aviat es va afiliar ja a la UGT, sindicat en el qual va militar des de llavors i fins a la seva mort, més de cinquanta anys després. Molt aviat ja no en va tenir prou amb aquella militància sindical i, coincidint amb la proclamació de la II República, s'afilià al Bloc Obrer i Camperol (BOC), formant part de la Joventut Comunista Ibèrica i també, home fonamentalment d'acció com era, s'integrà en els grups d'acció d'aquella formació d'esquerres, des de la qual es va integrar en el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), en el

qual va militar fins a la seva integració definitiva en el Partit Socialista de Catalunya-Congrés, una de les forces que donà origen a l'actual PSC, del qual fou militant fins a la seva mort.

Ramon Fernández Jurado va ser un militant obrer molt típic dels seus temps. El seu antic company polític Víctor Alba el va definir com *"un militant típic de la seva època, com ho fou el creure en la força de les idees, en el poder de l'exemple personal, en no considerar com a sacrifici allò que donava –en temps, diner, llibertat– a la seva causa. I en no voler passar factura"*. En puc donar testimoni personal, ja que vaig conèixer Fernández Jurado ja a les acaballes del franquisme i en els inicis de la transició de la dictadura a la democràcia, i el seu capteniment personal va ser en tot moment el d'un militant obrer auster i modest, senzill i planer en el seu tracte personal i a la vegada extremadament rigorós tant en la defensa de les seves idees com en l'exigència ètica permanent, tant la pròpia com l'aliena.

Com tants altres militants obrers anònims del nostre país de començaments del segle XX, Ramon Fernández Jurado va ser un home de formació exclusivament autodidacta. Ho va ser òbviament per necessitat, en uns temps en què gairebé cap obrer no podia accedir a l'ensenyament secundari i s'havia de formar, per tant, en algun dels nombrosos ateneus i centres obrers existents llavors en el nostre país, aquelles autèntiques "universitats del poble" que maldaven per estendre la cultura entre la classe obrera, a desgrat de la persecució implacable a què estaven sotmesos gairebé sempre, amb tancaments freqüents i reiterats de les seves seues. L'afany cultural de Ramon Fernández Jurado es va fer palès al llarg de tota la seva vida, fins al punt que, l'any 1977 i ja definitivament jubilat com ebenista, va rebre el títol de professor de llengua catalana, a la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquell mateix afany cultural li havia fet interessar-se tant en l'esperanto com en el naturisme, com tants altres militants obrers de la seva època, així com tenir una intensa activitat de difusió i divulgació, a través de tota mena d'escrits i col.laboracions amb diversos mitjans de comunicació catalans i estrangers, d'aquells i altres moviments renovadors, entre els quals cal destacar sobretot el cooperativisme.

Políticament enquadrat en l'Aliança Obrera, de la qual el BOC era l'eix principal, Ramon Fernández Jurado ja llavors va destacar com un important home d'acció en les seves primeres lluites sindicals i polítiques, en els inicis de la nostra II República. Va tenir una participació personal destacada en els fets del 6 d'octubre de 1934 i en la subsegüent acció clandestina. L'any 1935, quan feia el seu servei militar, va entrar en la Unió Militar Republicana Antifeixista (UMRA), motiu pel qual va ser detingut i va patir presó per primera vegada. Ja com a militant del POUM va participar en els combats que van tenir lloc a carrers i places de Barcelona el 19 de juliol de 1936, com a resultat dels quals va fracassar a Catalunya el cop d'Estat feixista que va donar lloc a la més incivil de totes les guerres civils que hem tingut en el nostre país. Immediatament després va marxar al front d'Aragó amb les primeres milícies organitzades pel seu partit, en les quals va arribar a ser cap de centúria de la columna Joaquim Maurín, assolint així el càrrec de comandant de l'Exèrcit de la República.

Va caure ferit al front de Llevant el maig de 1938 –amb una ferida a la cama que el va fer caminar ja tota la vida amb una lleugera coixesa--, i llavors Ramon Fernández Jurado va ser fet presoner per les tropes franquistes i --després d'un llarg i penós recorregut que el va dur des de prop de Terol i tot passant per Saragossa, Bilbao i novament a Saragossa fins arribar finalment a Barcelona-- va ser jutjat i condemnat a trenta anys de presó. Ja a la presó Model barcelonina, on va restar tancat durant més de tres anys en la més immediata postguerra, va ser un dels impulsors de les primeres activitats antifranquistes i de resistència fetes en aquell sinistre centre penitenciari, en concret col.laborant en la difusió del document que, mitjançant rudimentàries fotocòpies, va denunciar l'afusellament del president Lluís Companys a través de la seva distribució en fulls volants que van circular clandestinament arreu de Catalunya.

Immediatament després de la seva sortida de la presó, l'any 1942, Ramon Fernández Jurado va reprendre la seva militància política en el POUM, evidentment aleshores clandestina i en unes condicions molt difícils a causa de la terrible repressió desfermada arreu del país per la policia política de la dictadura. Tot i amb això, també des de la clandestinitat i com a membre del comitè executiu del seu partit, va dur a terme una intensa acció política, tant a través del maneig d'una impremta clandestina com donant suport logístic a la guerrilla urbana o facilitant el pas clandestí de fronteres.

La implacable persecució policial va obligar Ramon Fernández Jurado a exiliar-se l'any 1948, passant primer a França i poc després, el 1949, a Xile, país en el qual va viure durant els quinze anys següents, fins al seu retorn a Barcelona, ja l'any 1964. Durant el seu exili xilè, sense perdre mai el contacte amb els seus companys pumistes i ugetistes tant de l'interior com de l'exterior, es va vincular també amb algunes organitzacions polítiques i sindicals d'aquell país, on va dur a terme una molt intensa tasca com a publicista i col.laborador de diversos mitjans de comunicació, tant a la premsa escrita com sobretot a la ràdio.

Al seu retorn a Catalunya, vint-i-cinc anys després del final de la guerra civil i quasi coincidint amb la celebració franquista dels "25 años de paz", Ramon Fernández Jurado ben aviat va reprendre la seva activitat antifranquista. Ho va fer sobretot des del barri de Bellvitge, a l'Hospitalet de Llobregat, on es va instal.lar, però no va trigar a recuperar les seves antigues arrels barcelonines a l'ex-vil.la de Gràcia, on havia viscut abans. Va esdevenir un dels principals animadors i activistes de la Cooperativa de Teixidors a Mà d'aquell barri, sobretot amb les seves col.laboracions a *La Llançadora*. També es va vincular a altres associacions cíviques i culturals, com l'Associació de Veïns de Bellvitge, el Grup Esperantista Paco kaj Amo, els Amics del Sol i d'altres. A més, va continuar tenint contacte amb els seus amics i companys xilens, amb els quals va viure tant totes les esperances i il.lusions desvetllades en aquell país amb el triomf de la Unitat Popular encapçalada pel socialista Salvador Allende com l'immens drama col.lectiu que va representar el cop d'Estat feixista del general Pinochet i tota la seva repressió subsegüent.

Ja a les acaballes del franquisme, quan era ja un actiu membre de l'Assemblea de Catalunya com a plataforma unitària contra la

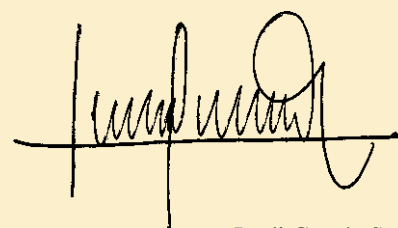
dictadura, va participar junt amb alguns dels seus antics companys en alguns intents de reorganització del POUM. Mort ja el general Franco, Ramon Fernández Jurado, amb molts altres antics militants pumistes com ara Enric Adroher "Gironella" o Manuel Alberich, entre molts més, s'integrà ja en el recentment creat PSC-Congrés, del consell general del qual va ser elegit membre i des del qual va viure amb interès i passió tot el procés d'unitat socialista a Catalunya que va donar definitivament origen a l'actual PSC, en el qual es van integrar totes les grans corrents socialistes del nostre país en un únic partit, superant amb generositat i comprensió molts dels enfrontaments més durs que alguns d'ells havien tingut sobretot durant però també després de la guerra civil, i reconciliant-se també amb altres sectors culturals i socials.

Quan Ramon Fernández Jurado ja era greument malalt, es va presentar com a candidat socialista a les segones eleccions municipals democràtiques, l'any 1983, i com a tal va elegit regidor de l'Ajuntament de Castelldefels. També va ser elegit diputat socialista al Parlament de Catalunya, l'any 1984, però per poder prendre possessió d'aquell càrrec ja va haver d'anar-hi en cadira de rodes i en un estat físic molt deteriorat. Ho va haver de fer des de l'Hospital de Bellvitge, on va morir moltes poques setmanes després, el 26 de juny d'aquell any, víctima d'un càncer gàstric que el va consumir amb molt poc temps.

El seu vell amic Manuel Alberich, un altre gran exemple de militant obrer que és testimoni encara d'una esplèndida generació de lluitadors polítics i sindicals, va definir el seu company Ramon Fernández Jurado com "*enemic acèrrim de l'opressió i de la injustícia per damunt de tota altra consideració*", "*un idealista*", "*un defensor de la causa dels humils, dels damnats de la terra, combatent per la llibertat dels homes i dels pobles amb el fusell a la mà quan fou necessari i combatent a tothora amb la seva ploma punyent i infatigable*".

Els qui, com jo mateix, vam tenir el goig i el privilegi immens de poder compartir amb Ramon Fernández Jurado, almenys durant els seus últims anys de vida, les grans il.lusions desvetllades per la llibertat i la democràcia finalment recuperades en el nostre país, recordarem sempre la seva experimentada lucidesa de company veterà i a la vegada el seu inesgotable entusiasme juvenil, gairebé d'adolescent, així com la seva capacitat simultània per a fer alhora les anàlisis més acurades i rigoroses de qualsevol fet polític nacional o internacional --relacionant-los quasi sempre amb algunes de les seves moltes experiències personals--, i alhora d'esclatar en grans manifestacions d'alegria o d'indignació, únicament temperades pel seu propi capteniment personal, amb aquella actitud pulcre i educada que sempre el va caracteritzar. Les seves classes de llengua catalana a molts dels seus companys de militància política o sindical, un molt bon testimoni de la seva profunda catalanitat, són recordades encara amb gran enyorança i gratitud per molts dels seus antics deixebles, sobretot per les moltes anècdotes personals amb què les solia allargar.

El seu enterrament, aquella trista tarda de finals de juny de 1984 en què el vam acomiadar al cementiri de Castelldefels, va ser l'homenatge sincer i senzill retut a "*un combatiu home del poble*", com Ramon Fernández Jurado va ser definit pel seu gran amic i company Manuel Alberich. Va ser el molt merescut homenatge a "*un militant obrer*", com el mateix Ramon Fernández Jurado es va voler definir a les seves memòries, un petit gran llibre que ha de ser tingut molt en compte en els treballs dedicats a historiar el moviment obrer a Catalunya durant el segle XX.

Jordi García-Soler